

Resoluto!

Folkmusikgudstjänst

Krantz Grannlåt

Arne Blomberg, fiol

Maria Nogenmyr, sång och andakt

Anders Krantz, orgel, cembalo, piano

Törnevalla kyrka 11 november 2018

Inspelning Martin Karresand

1.1 Välkommen

1.2. Kulning

Kulning är en blandning av rop och sång, ett röstläge som förr användes på fåbodarna för att kalla på djuren, kommunicera med andra fåbodare, ropa efter den älskade – eller efterlysa en försvunnen ko.

1.3. Kolock

Efter Gustaf Jernberg (1881-1964). Gustaf hade den efter farfadern Anders Gustaf Jernberg, Sikvik, Gästrikland (1829-97) som i sin tur lärt den av Lappa-Lina, en vallgumma som spelade på näverlapp.

1.4. Systerpolska från Ore

Ursprungligen efter Timas Hans Hansson, Ore, Dalarna (1846-1916).

2.1. Polska Resoluto

Organisten Anders Gustaf Rosenberg utgav på 1870-80-talen tre samlingar folkmusik, arrangerade för piano. De flesta melodierna saknade namn och angavs bara med nummer och musikalisk anvisning – allegro, allegretto etc. Av de 420 melodierna har en enda fått beteckningen Resoluto. Melodin är hämtad ur en gammal notbok från gränstrakterna mellan Sörmland och Östergötland.

2.2. Ack om jag hade ett vingepar

Finlandssvensk visa, här som vals, efter Eva Tjörnebo.

*Ack om jag hade ett vingepar
då flöge jag vida omkring!
Jag sökte det som vackrast var,
på hela jordens ring.*

*Jag sökte vännens ögonpar
som full av trohet lyste.
Jag sökte det som vackrast var
på hela jordens ring.*

2.3. Skänklåt efter Gustaf Jernberg

Spelades vid bröllop då gästerna överlämnade sina gåvor – skänker – till brudparet.

Efter Gustaf Jernberg (1881-1964). Gustaf hade den efter farfadern Anders Gustaf Jernberg, Sikvik, Gästrikland (1829-97).

3.1. Polska från Mörkö

Efter Anders Gustaf Andersson (1858-1943), Mörkö i Sörmland. Andersson hade en ålderdomlig repertoar efter organisten Nils Andersson (1805-74) på Mörkö. Organisten hade sannolikt lärt av skolläraren och klockaren Pehr Collini, född 1790 i Ovensjö, Gästrikland.

3.2. Dansa vill du och dansa vill jag

En vida spridd visa om en dålig skomakare som bor i Finne. Han sålar (sular) som en skit och slår inte i en pinne (pligg, tändstickstunna trästift som höll ihop skorna förr). Sulan syddes fast med tråd som impregnerats med beck. Och utan beck – inga vattentäta skor.

*Dansa vill du och dansa vill jag
men skorna mina har gått sönder
Skicka lilla vän till skomakaren,
skomakaren bor i Finne.*

*Nej, skicka dem inte dit,
han sålar som en skit
slår inte i en enda pinne.
Trån drar han bar och becket har han kvar.
Skomakaren sitter inne!*

3.3. Polska D-bas

Att stämma om fiolen för att den ska klinga bättre i olika tonarter förekom ofta förr. D-dur (och moll) klingar fint om "basen" (G-strängen) höjs till A. Om även "tenoren" (D-strängen) höjs till E klingar fiolen vackert i A-dur. En mer ovanlig stämning är att sänka basen till ett lågt D. Det gör att fiolen låter nästan som en gammal nyckelharpa.

Efter Pehr Ericsson, Helgarö, Södermanland, född 1818.

4.1. Polska från Idingsta

En mollvariant av Resolutopolskan. Ur en notbok efter Olof Larsson (1805-1906) i Östra Skrukeby.

4.2. En gång i bredd med mig

En gammal kärleksvisa med en melodi som kanske är en mollvariant av God save the King, som även var kungssång i Sverige – *Bevare Gud vår kung*, skriven 1805 av Abraham Niclas Edelcrantz.

En gång i bredd med mig,

prästen skall fråga dig,

om du vill vara min utvalda vän.

Inte så sörjer jag,

om du mig ger ett nej

nog finns det en igen, som älskar mig.

Prästen tar boken fram,

spörjer oss om varann.

Sen tar han ringen av rödaste guld.

Sätter den på din hand,

det är ett fästningsband.

Då har du blivit min maka så huld.

4.3. Polska Wallinder

Efter Gustaf Jernberg som lärt låten av Karl Lindblad i Lingbo, som i sin tur fått den av Olof Wallinder (1808-80) från Skogs socken i Hälsingland.

5.1. Kära far och mor, ge mig ett par nya skor

Visa efter kronolänsman Per Johan Johansson, Berg, Östergötland.

Visan ingår i en samling folkmelodier som Johansson sände till Musikaliska Akademien cirka 1880.

Kära far och mor, ge mig ett par nya skor

De gamla har jag dansat sönder.

Aldrig ska jag ha de gamla skorna mer

och aldrig ska jag tjäna bönder!

Grårocken å och blårocken på,

grårocken å och blårocken på.

Bonddräng i fjol och nämndeman i år

och nästa år så är jag herre!

5.2. Polska efter Höök-Olle

Efter Jan Johansson. En polska som har svårt att bestämma sig för om den går i dur eller moll. Ursprungligen efter Höök Olof Andersson, Rättvik, Dalarna (1860-1936).

5.3. Visa från Rättvik

Efter Jan Johansson. Visan är en variant – eller grund – till psalmen *Gå varsamt, min kristen*, Sv Ps. 565.

6.1. ANDAKT

6.2. Psalm 192

6.3. Textläsning

6.4. Beträktelser

6.5. Förbön. Nu är en dag framliden

6.6. Vår fader, välsignelsen

7.1. Till himmelen, dit längtar jag

Visa efter Anna Sofia Gustafsson, Sköldinge (1863-1929). Hon hade visan efter sin mormor. Melodin har använts i psalm 303, *Jag vet en väg till himmelen*, med text av Bo Zetterlind 1972.

*Till himmelen, dit längtar jag,
där får jag leva med behag.
En himmelsk krona för mig står,
den jag så länge väntat på.*

*Stor sak hur världen hatar mig.
Det kan ej längre räcka sig
att äga världens gunst och nåd
i världen är mång' falska råd.*

*Nu slutar jag min korta sång.
Gu' låt min livstid ej bli lång!
Min lilla vän och ängelen
vi träffas väl i himmelen.*

7.2. Tyska klockorna samt polska efter Ekvall

Upptecknad på 1820-talet av Anders Gustaf Rosenberg.

”En allmänt omtyckt polska af en landtvirtuos, som kallades ’Sjuttioåttan’, af den orsak att han skröt af att kunna sjuttioåtta polskor. Polskan kallades för ’tyska klockorna’ emedan spelmannens pizzicato hade någon likhet med klockspelet i Tyska kyrkan i Stockholm.”

Polska efter Johan Albert Ekvall (1859-1943) i Björkvik, Sörmland. Ekvall hade lärt polskan av smeden Jansson i Björkvik. Han spelade många polskor på omstämd fiol EAEA.

7.3. Magdalena

En medeltida ballad som finns i många varianter.

Magdalena har syndat svårt och möter Frälsaren, som dömer henne att leva i skogen i åtta år. Under denna tid förändras Magdalena. När hon senare möter Jesus tar hon emot Guds nåd.

Den vokala versionen – 28 verser – är från Slaka, upptecknad i början av 1800-talet, troligen efter Greta Naterberg, född 1772. Den instrumentala versionen är efter skräddaren J.F. Nilsson i Bergshammar, Sörmland.

*Magdalena går åt källeflod
-Solen skiner över Ena
Och Herren Jesus för henne stod
- Allt under linden den gröna.*

*Och hör du Magdalena vad jag säga må
Och hur skall jag det kalla vattnet få.*

....

....

*Och Magdalena föll på sin bare knä
Och Herre Jesus! Skrifta mig här*

*Ännu så skall du nåder få
-Solen skiner över Ena
Magdalena, synda aldrig så!
- Allt under linden den gröna.*

